

BISERICA și SCOALA.

Foaie bisericească școlastică, literară și economică.

Apare odată în săptămână: **DUMINECA.**

<p>PREȚUL ABONAMENTULUI. Pentru Austro-Ungaria: Pe un an 10 cor. — pe 1/3 an 5 cor. Pentru România și străinătate: Pe un an 14 fr.: pe jumătate an 7 fr.</p>	<p>PREȚUL INSERTIUNILOR : Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin cam 150 cuvinte 6 cor.; până la 200 cuvinte 8 cor.; și mai sus 10 cor. v. a.</p>	<p>Correspondențele să se adreseze Redacției „BISERICA și SCOALA“ Ear banii de prenumerațiune la TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.</p>
---	--	---

Mr. 1921/903.

Supracensurându-se Rațiociniul de pe anul 1901/2 al fundațiunei »Zsiga« din Oradea-Mare, Consistorul enunță următorul:

Conclus

Rațiociniul de pe anul 1901/2 al fundațiunei »Zsiga« din Oradea-Mare cu:

I percepțiuni	13461 cor.	24 fil.
II erogațiuni	13461	„ 24 „
cu	—	„ — „
a) active	170504 cor.	22 fil.
b) pasive	22327	„ 99 „

prin urmare cu starea activă
de 148176 cor. 23 fil.

censurat și ratificat din partea senatului fundațional se aprobă și din partea acestui Consistor, dându-se cassarului manipulant Nicolae Zigre absolutorul pe lângă cautela usuată și dispunându-se totodată, ca acest conclus să se publice în organul oficios al diecesei conform literilor fundaționale.

Arad, din ședința Consistorială a senatului episcopesc ținută la 7/20 August 1903.

Joan J. Papp,
Episcop.

Nr. 341 Mitr.

IOAN

din îndurarea lui Dumnezeu arhiepiscop al bisericii ortodoxe în Transilvania, și mitropolit al Românilor greco-orientali din Ungaria și Transilvania.

Preasfințiților frați episcopi, venerabilelor consistoare eparchiale, onorabililor deputați congresuali, iubi-

*tului cler și popor din provincia noastră mitropolitană: dar și milă dela Dumnezeu, și salutarea
Noastră cordială!*

Având în vedere §§. 151 și 152 din statutul organic, convocăm și prin acestea declarăm de convocat Congresul ordinar național-bisericesc al provinciei Noastre mitropolitane la biserica parochială din suburbiul Iosefin în Sibiu, pe Mercurea, ce cade în 1/14 Octombrie a. e., la 9 ore înainte de amiază, în care zi după terminarea ritualelor bisericești va urma număidecât deschiderea Congresului și se vor începe lucrările Congresului conform Regulamentului afacerilor interne.

Dat în reședința noastră arhiepiscopescă mitropolitană în Sibiu, la 5/18 Septembrie 1903.

Joan Mețianu
Arhiepiscop și Mitropolit.

Sfințirea bisericii din Sânmielăușul-Mare.

Dacă ordinea și disciplina este garanția prosperării ori-cărei instituțiuni, nu este mai puțin adevărat, că dragostea este clenodiul ce încheagă ori-ce organism social, pentru a prospera, — sub umbra, binecuvântarea și grația divină.

Cu dragoste a întâmpinat turma sa cuvântătoare arhiepiscopul acestei eparchii, P. S. Sa d-l episcop Ioan I. Papp, și prin cuvânt și fapte propagă P. S. Sa ordine și disciplină; mângăere aduce cuvântul său celor buni, alipire și căldura inimii deșteaptă pentru sfânta noastră biserică și instituțiunile ei.

Cu entuziasm a fost primit Arhiepiscopul nostru în părțile banatice, la Monoștur, unde de curind a săvârșit prima sfințire de biserică; și

lăsat-a neștearsă urmă în amintirea poporului din acele părți solemnul act, întărindu-l în credință și alipire de sfânta noastră biserică și de capul acestei eparchii.

Dovadă strălucită de sinceră și nestrămutată alipire de scaunul episcopesc și luminatul nostru Arhiepiscop dat-a din nou alt colț al Banatului, cu ocasiunea sfințirii bisericii celei noi din Sânmiclăușul-Mare, ce a avut loc Luni la 8/21 Septembrie.

Spre podoaba și lauda credincioșilor cari au ridicat-o, este biserică din Sânmiclăușul-Mare.

Clădirea imponentă e situată în drumul mare, ce trece prin comună venind dinspre Cenad. Ca interior, este o frumusețe de artă, vrednică de casă înălțată pentru mărirea lui Dumnezeu. Sculptura ornamentală, lucrată de frații Bosioc din Berliște îți leagă privirea. Pictura, executată de măestrul academic Zaicu îndeplinește condițiunile artei, și corespunde pe deplin prescripțiunilor de pictură bisericească orientală.

În sunetul clopotelor, cântecul corului și sub farmecul înălțător de inimi al sărbării se începe serviciul divin al sfințirii frumoasei biserici...

Pentru îndeplinirea solemnelui act, P. S. Sa d-l episcop *Ioan I. Papp* a plecat din Arad Duminecă dimineață, însoțit de P. C. Sa părințele vicar episcopesc *Vasilie Mangra*, P. On. d-ni protopresbiteri *V. Beleş*, *Dr. I. Trăilescu* și protodiaconul *Dr. I. Suci*.

La gara din Apátfalva P. S. Sa e întâmpinat și binevenat de comitetul parochial din Sânmiclăușul-Mare prin M. On. domn *Dr. Nestor Oprean*, asesor consistorial și președinte al acelui comitet, — și prin preotul *Romul Nestor* în fruntea unui mare număr de credincioși din Cenadul-unguresc.

Șirul de trăsuri condus de un imponent banderiu al cenăzerilor și sânmiclăușenilor pornește spre țință.

La podul Murășului binevențează pe P. S. Sa protopopul tractual P. On. domn *Pavel Miulescu*, apoi protopretorele *Hadfy Károly*.

La Cenadul-sârbesc, trecând pe sub un frumos arc de triumf cu inscripția. »Intru mulți ani stăpâne!« P. S. Sa se oprește la sfânta biserică, unde e salutat de preotul *Terentie Oprean*. P. S. Sa binecuvintează pe credincioși și pe cei ce aduc daruri sfintei biserici, apoi împarte a-nafora la terminarea sfintei liturgii.

Convoiul imponent pornește spre Sânmiclăuș. P. S. Sa ia loc, lângă sine cu P. C. Sa d-l vicar episcopesc *V. Mangra*, în trăsura cu patru cai a P. On. domn *Dr. Nestor Oprean*.

La marginea orașului P. S. Sa e binevenat de preotul local *Ioan Popoviciu*. Și aci,

ca pretutindenea, P. S. Sa a răspuns cu părințești cuvinte.

În biserică P. S. Sa e primit în cântarea a aproape 100 învățători: »Pe stăpânul și arhiepiscopul nostru Doamne păzește-l! Intru mulți ani!« Urcând amvonul, P. S. Sa îndeamnă poporul, ca în vederea mărețului act de mâne, tot creștinul să-și curățe sufletul de păcat, uitând griji și năcasuri: »Toată grija cea lumească să o lăpădam.«

P. S. Sa cu întreaga suită a fost găzduit de P. On. domn *Dr. Nestor Oprean* avocat.

Fiind întruniți Duminecă în adunare generală învățătorii noștri,*) cari formează Reuniunea din părțile banatice, tot în Sânmiclăușul-Mare, o deputațiune invită pe P. S. Sa, să onoreze adunarea cu prezența sa.

Intrând P. S. Sa în adunare, între aclamări de »Să trăiască!« este binevenat de presidentul P. On. domn *Dr. Traian Putici*.

P. S. Sa răspunde, că se simte fericit între grădinarii neamului, dar tocmai pentru binele lor și al poporului, relevează o rană, care trebuie lecută. Cu durere a constatat, că școala, în raport cu sacrificiile pe cari le aduce poporul pentru școală, în general nu dă rezultate mulțumitoare. Indrumă pe toți să-și îndeplinească cu scumpătate oficiul; să cultive mai ales inima, sentimentul religios și alipirea de sf. maică biserică.

La orele 5 s'a început privigherea. Au servit protopopii *V. Beleş* și *P. Miulescu*, preoții *Andrieu Fizeșan* și *G. Bălan* și protodiaconul *Dr. I. Suci*.

Seara a avut loc un imponent conduct cu torțe și cu musică, sub conducerea veteranului învățător *Antonie Minișan*.

Luni la 1/2 9 s'a servit sfințirea apei prin P. C. Sa Vicarul *Vasile Mangra* și P. On. D-ni *V. Beleş* și *P. Miulescu*. La 9 ore a. m. a sosit P. S. Sa la biserică, întâmpinat fiind de următorii în ornate: Vicarul *V. Mangra*, protopopii: *V. Beleş*, *P. Miulescu*, *Dr. Trăilescu* și *Dr. Putici*; protodiaconul *Dr. I. Suci* și preoții *Fizeșan*, *Popoviciu*, *Oprean*, *Petrovici*, *Hălmăgean*, *Negru*, *Stana*, *Bichicean*, *Popoviciu*, *Magdu*, *Blaga*, *Văcărescu*, *Bălan*, *Păcătan* și *Gruescu*.

Răspunsurile liturgice li-a executat corul mixt al învățătorului *Atanasie Lipovan* cu rară precisiune, tact și rutină.

În decursul liturgiei s'a sfințit întru diacon clericul *Traian Nagy* ales preot în Vicherd. Serviciul s'a făcut cu mare pompă și solemnitate. Coroana serviciului a fost cuvântarea P. S. Sale, care luând de text cuvintele scripturii: »Inălță-te

*) Până acum redacțiunea noastră n'a primit nici un raport dela această adunare.

peste ceriuri Dumnezeu și peste tot pământul mărirea ta», — a arătat mărirea zilei în care se înalță la tronul cerului jertfa credincioșilor pioși, cari prin jertfele lor aduse au arătat, că în la biserica părinților lor. A pus la inima credincioșilor împăcarea cu sine însuși și cu de-aproapele nostru. Pe lângă cultivarea sentimentelor religioase paralel a recomandat cultivarea sentimentelor iubirei de patrie, supunerii către gloriosul tron și legi.

La 2 ore s'a ținut banchetul. Peste 200 persoane au fost prezente, între cari și contele Nako, deputatul Ronay, protopretorele Hadfy ș. a. Au toastat: P. S. Sa pentru Majestatea Sa. Protopopol Miulescu pentru P. S. Sa, Dr. N. Oprean pentru I. P. S. Sa dl Mitropolit. Vincențiu Petroviciu pentru protopopol Miulescu, deputatul Ronay pentru P. S. Sa; P. S. Sa pentru autoritățile administrative, dl protopop gr.-cat. Drețin pentru străini, preotul Păcătan pentru conducători; Silviu Bichicean pentru comuna bisericăască și conducătorii săi; Terentie Oprean pentru contele Nako și ceilalți notabili străini, preotul Ion Popoviciu pentru P. S. Sa, Ronay Ernó pentru învățători, P. S. Sa pentru popor fără diferență de confesiuni.

Cu acest privilegiu s'a ținut petrecere populară în două locuri, în parcul orașului. Seara s'a ținut un concert dat de corul mixt al dlui Lipovan, cu succes foarte laudabil.

Marti dimineața P. S. Sa s'a reintors la reședință.

Inceputul carierei. Calitățile învățătorului față de școlari.

Normalistul,*^{*)} la terminarea școlii normale și depunerea exameului de capacitate, primește numirea sa de învățător la una din școlile din țară. El se duce la postul său, mândru că nu mai este în sarcina părinților, din contra el poate să-i ajute din câștigul său; mândru că e stăpân pe viitorul său, dar oarecum îngrijat pentru începutul carierei sale.

După-ce dirigintele l'a introdus în clasa sa, presupunem o comună unde sunt mai mulți învățători, el se retrage lăsând pe noul învățător singur în fața a vre-o 50—60 școlari. Acesta este un moment prea greu pentru el: se află singur cu niște școlari, cari acum sunt veniți pentru prima oară la școală, și cu alții, cari întorși după vacanță, n'au reluat încă obiceiul de ordine și atențiune. El înțelege acum, că a câștigat autoritatea, este pentru el o chestie de viață sau de moarte. El își reprezintă iute ca fulgerul starea de incurcătură în care s'au aflat tot-deauna acei învățători, ce n'au știut cum să se conducă la începutul carierei lor.

^{)} Preparandistul.

Această primă impresiune e dureroasă, dar învățătorul n'are timp să stea în nedumerire, el trebuie să lucreze, și să lucreze de îndată.

Deja școlarii încep să șoptească, să comunice impresia lor, și șgomotul morge crescând: ei încearcă numai decât pe noul venit. Și dacă în acest moment învățătorul prin întreaga sa ținută, prin tonul său, prin toată firea sa, nu face copiilor impresiunea că au în fața lor o voință calmă, dar energică și perseverentă, și dacă copii nu sunt inclinați la respect prin aceste forțe misterioase, ce emană dela o personalitate fermă, atunci tinerul învățător e pierdut. Nu există suferințe mai mari și mai umilitoare, decât să vorbești în fie-care zi mai multe ore în mijlocul șgomotului și a ne-ascultării generale și să te simți batjocurit de niște copii, cari individual sunt buni din firea lor, dar colectiv uniți, dau probe de cutezare și vedită răutate.

Învățătorii fără autoritate sunt constrinși să decreteze în clasele lor starea de asediu și să domnească prin teroare, sistem deplorabil, care înlocuiește iubirea și respectul prin frică și ipocrisie în fața învățătorului: ear în lipsa lui domnește destrăbălarea șgomotoasă.

Eată unde duce lipsa de autoritate. Și prin autoritate nu voim să înțelegem *autoritarism*, ce se bazează numai pe forța brutală, ci e vorba de acea autoritate ce influențează interiorul elevului, manifestându-se prin o supere voluntară.

Calitățile fizice și intelectuale ale unui învățător contribuie mult la dobândirea autorității, dar autoritatea se bazează pe ceea-ce este mai fundamental în noi, pe caracterul nostru. O voință fermă, calmă și nepretențioasă se cere imperios dela un învățător. În educație nici o transformare nu e instantanee; din contra, se obțin rezultate atât în cultura înțelginței cât și în aceea a voinței prin un fel de magnetizare lentă și stăruitoare în aceeași direcție a voinței învățătorului.

Semnul exterior al forței voinței este *calmul*, adică stăpânirea de sine. Dacă învățătorul nu o posedă, totul îl irită. El se mânie, e violent, dar elevii se bucură de mânia lui, atunci începe a striga tare, răcnește, insultă copiii. El se prezintă nu ca un stăpân pe sine, bine echilibrat; toate impresiunile exterioare produc reacțiuni exagerate, neproporționate cu cauzele ce le provoacă.

Aceasta iritare are un efect rău asupra copiilor, îi zăpăcește. Ei înțeleg numai direcțiunea simplă și precisă, ear nu procedările șovăitoare. Când copilul vede, că învățătorul oprește azi ce a fost permis ieri; când aceeași purtare a elevilor ce de dimineață înveselia pe învățător, după prăuz îl umple de mânie, el nu se mai poate orienta. În acest fel de condițiuni, educația nu mai e posibilă. Elevul găsește și în școală aceeași neorindinală ca și acasă, atunci ascultă mai mult de instinctele sale și de întâmplările exterioare.

Nu tot așa se petrec lucrurile la un învățător *calm*; aci copiii știu ce voințe el; ei învață a observa a judeca și generaliza sănătos; devin prevăzători și harnici. Toate manifestările de mandrie, pismă, egoism și necinste, fiind la timp înălbuite, se nasc în locul lor sentimentele de dreptate, bunătațe, solidaritate, moralitate și ideile copiilor se lămuresc, și ceea-ce s'a câștigat în școală se continuă și în viața de mai târziu a școlarului, negreșit dacă mediul social va favoriza înflorirea.

Ca să nu contrariem dezvoltarea armonică a facultăților copiilor, este necesar, ca învățătorul să aplice, când e nevoie și pedeapsa, dar cu un *tact judicios*. Pedeapsa în defuitiv este o durere aplicată și destinată să avertizeze pe copil, că el nu e pe calea cea bună. Învățătorul aplică pedeapsa fiind-că are în vedere viitorul copilului, având marea datorie de a prepara în copil pe omul responsabil de ziua de mâine. El este însă un corijator; nu un executor de sentințe, căci la multe din greșelele copiilor, găsim și multe împrejurări ușurătoare. La școală nu e vorba de pedeapsa unei crime, ci numai de îmbunătățirea unei purtări rele. Copilul pedepsit să simtă dar, că învățătorul este înăbușit că trebuie să-l pedepsească, dar să nu observe slăbăciunea, ci numai hotărârea de a reprima pentru tot-deauna ce e de reprimat.

Acceptând misiunea de învățător, am luat asupra noastră îndatorirea să îngrijim și să iubim copiii încredințați nouă. Să ne pătrundem dar de mărirea acestei însărcinări, care constă în a ajuta copilul să poată a se transforma într-o personalitate inteligentă, liberă de presiunea brutală. Să nu uităm că unii copii sunt slab inzestrați de natură, și că iubirea ne va ajuta mult în opera noastră.

Afecțiunea este comunicativă și când copiii la rîndul lor iubesc pe învățătorul lor, totul merge mai ușor, căci și învățătorul și elevii lucrează cu plăcere și cu folos. — Un învățător care găsește că elevii lui sunt urâți grosolani și proști, s'acuză el pe el de indiferență și de incapacitate profesională.

Această iubire pentru elevi se contopește pe neșimțite cu respectul ce ori-ce educator trebuie să aibă de persoana altuia.

Copilul iubește ce găsește plăcut. El are datorii de împlinit a casă și în școală, depinde de părinți și de învățători de a le sugera plăcere în îndeplinirea acestor datorii din respectul și iubirea ce au către ei.

Din această datorie generală de bunătate și afecțiune, rezultă, să nu se lase învățătorul nici o dată pradă instinctelor sale brutale. Asprimea brutală taie energia copiilor, le suprimă spontaneitatea, se închid în ei, devenind sau proști, sau ipocriți.

Sunt mulți învățători, cari își desonorează nobila lor funcțiune, persecutând pe copii cu o patimă nebună; aceasta face a se acumula în sufletele copiilor ura în contra acelor ce ar trebui să fie pentru ei icoana celor mai înalte calități umane. Iubirea către copii, blîndețea bunătatea și dreptatea sunt virtuțile esențiale, fără de cari nu merită numele de educatori. Acestea nu exclud autoritatea și chiar severitatea când se va simți nevoia.

Iritarea nu e vătămătoare numai autorității învățătorului, ea se manifestă și în mersul instrucțiunii, prin nerăbdare, printr-o grabă febrilă ce compromite totul. Învățătorul să meargă cu încetineală înțeleaptă, să predea cu metodă, să se asigure dacă elevii pricep ce învață, și numai atunci să meargă mai departe, să lucreze liniștit, să nu fie nerăbdător, și să nu se descurageze, chiar dacă nu merge, cum ar dori să meargă.

Învățătorul fiind iritabil vorbește prea mult, prea repede, prea tare. Acest defect este vătămător în multe privințe. Întâiu, învățătorul își consumă puterile în zadar. Organele vocii și plămâni suferă, se surmenează, se bolnăvesc. Aceasta cât privește pe învățător. Nu mai puțin suferă elevii. Vorbirea învățătorului repede enervată și ascuțită obosește pe școlari, îi asurzeste, îi buimăcește. Și cu cât strigă învățătorul mai mult, cu atât e silit să strige și mai mult. Picioarele, cari

neconținut se mișcă și scârțâie pe scânduri, copiii cari își schimbă atitudinea, cari foiletează cărțile și caietele, cari tușesc, cer vre-o lămurire, șoptesc, toate acestea produc în întreaga clasă un șgomot asurzitor, și dacă acum vocea învățătorului voește a întrece acest șgomot, își poate inchipui ori-cine ce trebuie să fie în clasa acestui învățător!

Acestui spectacol degradator, să-i opunem o clasă dirigiată de un bun învățător, calm, stăpân pe sine, vorbind totdeauna cu un ton măsurat. Aci fiecare elev ce se mișcă, tușește, șoptește, el însuși aude micul șgomot produs. Numai o singură privire a învățătorului, mărind confuziunea culpabilului, se schimbă într-o pedeapsă reală și eficientă.

Intr-o asemenea școală toate cuvintele învățătorului folosesc, învățătura sa e reală și se întinde asupra tuturor elevilor.

Să mai adăugăm la defectul iritabilității și obiceiul rău ce-l au unii învățători de a se amesteca prea cu grabă la răspunsurile elevilor. Mulți răspund ei înșiși la chestiunile puse tot de ei, ear' alții încep până și silabele cuvintelor, lăsând pe școlari să pronunțe numai restul. Copiii se deprind cu acest ajutor, și-l așteaptă chiar. Resultatul este numai o muncă zadarnică pentru învățătorul nepriceput. Revisorii școlari știu din experiență ce risipă de energie se face prin lipsa de metodă, prin iritabilitate și nerăbdare; și ei stimează și laudă la ori-ce ocaziune pe învățătorii calmi și cu deplină stăpânire de sine.

(Rev. înv. din România)

Toma Dicescu.

Din publicațiunile „Minervei.”

În editura institutului de arte grafice „Minerva” din București apare »*Biblioteca Populară*», conținând lucrări de istorie națională, literatură română, etc.

»*Biblioteca Populară*» apare în broșuri mici de câte 64 pagini și se vinde cu minimalul preț de 15 bani. Această prețioasă publicațiune are de scop popularizarea cunoștințelor necesare pentru cultură și educațiunea națională și prin felul cum e scrisă și prin ieftinătatea sa, e accesibilă cercurilor celor mai largi.*)

În numărul 1, 2 și 3 ni-se dă *Istoria Românilor*, elaborată cu multă pricepere, cu mult spirit și scrisă într'un stil foarte plăcut și curgător.

Nu este neglijată în această istorie pe scurt nici istoria noastră, a Românilor de dincoace de munți, căci astfel se judecă și trebuie

*) Eată registrul numerelor apărute până acum: Nr. 1—3. *Istoria Populară a Românilor*. Nr. 4. *Cântarea României*. Nr. 5. *Istoria populară a literaturii române*. Nr. 6. *Revoluția lui Tudor Vladimirescu*. Nr. 7. *Perdere Basarabiei*. Nr. 8. *Unirea Principatelor (române) și Domnia lui Cuza*. Nr. 9. *Mihail Cogălniceanu (bărbat de stat etc.)*. Nr. 10. *Vasilie Alecsandri (cu portret)*. Nr. 11. *Stefan cel Mare, copilăria și suirea sa pe tron*. Nr. 12—13. *Istoria lui Mihail-Viteazul pentru poporul românesc*. Nr. 14. *Revoluția lui Horea*. Nr. 15. *Răpirea Bucovinei*. Nr. 16. *Cum să ne creștem copiii*. Nr. 17. *Păstrarea sănătății*. Nr. 18. *Ce să citim?* Nr. 19—20. *Maiu (Revistă istorică în patru tablouri, pentru școlari)*. Nr. 20—22. *Războiul pentru ne-atárnare (1877—78)*.

să se judece, cum o face și autorul »Istoriei populare,« că istoria Românilor are să cuprindă întreg neamul nostru, cu peripețiile vieții sale de prin vremuri...

Dar găsit-am o greșală, în cartea din chestiune, o greșală, pe care voim s'o relevăm; nu pentru alt motiv, decât pentru a fixa un adevăr și pentru a da privilegiu, ca la o nouă ediție (cea prezentă e a II-a) să se rectifice.

»In 1701 — se zice în br. II. p. 62 — o parte din aceștia (Românii din Transilvania) recunosc autoritatea Papelor, admit purgatoriul, adică un loc unde se curăță sufletele, înainte de a intra în raiu și cred că sfântul duh purcede și dela fiul, nu numai dela tatăl, ca ortodoxi. Ei luară numele de „Uniți.“

Presentarea în acest fel a unirei, nu corespunde realității.

Falsul iezuiților. falsul manifestului unirei dela 7 Octombrie 1698, care a fost prezentat drept traducere a originalului românesc subscris de Atanasie și soții, cuprinde intercalația franduloasă:

»Omnia admittentes, profitentes ac credentes, quae illa (biserica catolică) admittit, profitemur ac credit paesentimu vero illa quatuor puncta in quibus hactenus dissentire videbamus...«

Ca să se vadă, că niciăvi în textul manifestului original subscris de cei ce s'au unit cu Roma, nu se poate găsi ceeace iezuitul Bárány a redat în „traducere,“ lăsăm să urmeze aci textul original întreg:

Noi mai în jos scrișii, Vlădica, protopopii și preoții bisericilor românești dăm în știre tuturor căroră se cuvine, mai virtos țării Ardealului.

Judecând schimbarea acestei lumi înșelătoare și nestarea și neperirea sufletelor căroră în măsură mai mare trebuie a fi decât toate, din bunăvoia noastră ne unim cu biserica Romei cea catolicească și ne mărturisim a fi mădulările acestei biserici sfinte catolicească a Romei prin aceasta carte de mărturie a noastră; și cu acele privilegii rom să trăim, cu care trăiesc mădulările și popii acestei biserici sfinte, pe cum înălția Sa împăratul și coronatul craiul nostru în milostenia decretumului înălții Sale ne face părtași, care milă a nălții Sale nevrând a o lepăda, cum se cade credincioșilor înălții sale, aceasta carte de mărturie și înălții sale și țării Ardealului o dăm înainte, pentru care mai mare tărie dăm și pecețile și scrisorile mânilor noastre. S'au dat în Bělgrad în anii Domnului. 1698, în 7 zile alui Octomvrie.

P. S. Inșă într'acesta chip ne unim și ne mărturisim a fi mădulările sfintei catolicești biserici a Romei, cum pe noi și rămășițele noastre din obiceiul bisericii noastre a răsăritului să

nu ne clătească. Ci toate țeremoniile, sərbătorele, posturile cum până acum așa și de acum înainte să fim slobozi a le ținea după călindarul vechiu și pe cinstitul vlădica noastră Atanasie nime până în moartea sfinții sale să n'aibă putere a-l clăti din scaunul sfinții sale. Ci tocmai de i s'ar țimpla moarte, să stea în voia soborului pe cine ar alege să fie vlădică pe care sfinția sa Papa și înălțatul împăratul să-l întărească și patriarhul de sub biruința înălții sale să-l hirotonască și în obiceiul și dregătoriilor protopopilor cari sunt și vor fi, nici într'un fel de lucru nime să nu se mestece, ci să se țină cum și până acum. Ear de nu ne vor lăsa pe noi și pe rămășițele noastre într'această așezare, pecețile și iscăliturile noastre care am dat, să n'aibă nici o tărie, care lucru l-am întărit cu pecetea mitropoliei noastre, pentru mai mare mărturie.

(L S.)

Unde este în acest act al întemeierii unirei, vorba de „cele patru puncte?“

Unirea s'a făcut cu condițiunea, să se țină toate »cum și până acum;« și sub aceasta condițiune aderează ca »un mădular,« la biserica Romei, o parte a bisericii române, biserica unită.

Eată singurul punct comun al bisericii române unite, cu biserica papală: recunoașterea supremației pontificelui roman și printr'aceasta afilierea sa la biserica Romei.

Teologii iesuiți din veacul XVIII, inșă altfel au pus la cale lucrurile, forțând un fals, de act de temelie; ear teologii uniți de astăzi apăra falsul ca fundament al bisericii lor și uită, cât au suferit și cât au luptat cei mai iluștri prelați uniți, pentru a scăpa și pentru a-și scăpa biserica din strimtoarea în care a adus-o afilierea la Roma!

Deci, când cineva scrie istoria Românilor din Ardeal, cu deosebire când e vorba de biserică, pentru a nu cădea în păengeniușul istoriografiei blăjene moderne, e bine să nu se treacă cu vedere documentele istorice.

Relevând această greșală a publicațiunei Istoria populară a Românilor, nu vrem să-i scădem din valoare, ci din contră, rectificând o greșală a ei, o recomandăm cu toată căldura celitorilor noștri, — căci în istorie învățăm să cunoaștem trecutul, prindem tărie pentru rezistență și nădejde în viitor.

Circularul patriarhului din Constantinopol

în chestiunea reformării calendarului etc.; și răspunsul s Sinod al bisericii autocefale a României.

Patriarhul ecumenic din Constantinopol s'a adresat tuturor patriarhilor și președinților s. Sinoade ale bisericii ortodoxe autocefale, ce-

rându-le părerea asupra următoarelor chestiuni de caracter religios :

A. Ce trebuie și ce poate să se facă, pentru-ca popoarele ortodoxe să se întâlnească în unitatea credinței, în dragoste și în concordie, și pe urmă, ce e de făcut îndecomun, spre întărirea credinței noastre ortodoxe și spre mai buna apărare a st. biserici ale lui Dumnezeu, în contra spiritului protivnic a lumii acesteia ?

B. Care e părerea bisericilor autocefale asupra raporturilor cu cele două mari vlăstare ale creștinismului adică cu biserica romano-catolică și protestantă ?

E timpul potrivit să se prepare terenul pentru o apropiere amicală cu biserica romano-catolică și cea protestantă ? Inrudită cu această unire este și chestiunea creștinilor catolici cari s'au despărțit de biserica romană nu de mult, și cari numindu-se »vechi catolici« și zicând că primesc învățăturile bisericii una, sfântă, sobornicească și apostolică de până în secolul al IX-lea și hotărârile celor șapte sfinte și preacinstite Sinoade, declară, că sunt în biserica ortodoxă în genere și cer unirea și comuniunea cu dânsa.

C. Nu de mai mică importanță este și chestiunea calendarului comun, despre care se vorbește și se scrie de cât-va timp : în special, sistemele propuse de a se reforma calendarul iulian, adoptat de biserica ortodoxă, sau de a adopta pe cel gregorian, cel dintâiu fiind considerat ca neexact, cel de al doilea ca mai potrivit cercetărilor științifice și despre transformarea paschaliei noastre bisericești ?

La aceste întrebări s. Sinod al bisericii autocefale ortodoxe a României — cum celim în »Bis. Ort. Rom.« — în sesiunea sa de primăvară din anul acesta a răspuns, că prima datorință a creștinătății fiind de a păstra dumnezească doctrină, pe care ni-a dat-o Domnul și Mântuitorul nostru Iisus Cristos, neschimbată, neamestecată, neimpartită și nedespărțită până la finalul veacurilor, biserica ortodoxă ține, ca sfânta ei învățătură să se păstreze neștirbită, așa cum s'a hotărit de sfînții și de Dumnezeu purtătorii părinți ai bisericii una, sfântă, sobornicească și apostolică în cele șapte Sinoade ecumenice.

Biserica ortodoxă de răsărit, rămânând statornică numai în învățătura creștină astfel lămurită și nu în alta, ierarchii bisericii autocefale ortodoxe române, plini de râvna duhovnicească, o înmulțesc, o întăresc, și cu ea luminează în povățuire pe cei ce merg acum în rălăcire de calea, adevărul și viața pe care ni-a arătat-o Domnul și Mântuitorul nostru Iisus Cristos, că să se îndrumeze spre aceasta sfântă și dumnezească cale.

Mulțimea eterodoxilor, cari prin regulile prescrise de biserică și de ritualul ei se primesc în sinul sfintei noastre biserici ortodoxe, este dovada cea mai elocventă, că corpul bisericii crește și se întărește pe unica temelie, care este pusă, și care este Iisus Cristos.

Sfânta biserică autocefală ortodoxă română crede, că e cu neputință a găsi puncte de întâlnire și de atingere sau diferențe cu bisericile ortodoxe romano-catolică și protestantă, cari puncte să se poată trece cu vederea, fiind-că nimic nu este de prisos în alcătuirea doctrinală a bisericii ortodoxe. Calea sfintei biserici ortodoxe este foarte netedă și fără nici un obstacol. Nu este nevoie de a o face mai curată decât este. La această cale dacă vor voi aceste două vlăstare ale creștinismului să vină, noi, precum de mult li-am arătat calea, li-o arătăm și acum. Nu primim însă propuneri în privința felului de a intra, căci numai unul singur este felul de intrare pe cale, adevărul și viața, și aceasta este credința sinceră, fără pată și statornică, așa după cum am primit-o dela Domnul și Mântuitorul nostru Iisus Cristos și s. săi ucenici, dogmatizată în cele șapte soboare ecumenice, atât sub raportul doctrinei cât și al disciplinei canonice bisericești.

Dorința noastră este, ca toți eterodoxii să vină în sinul bisericii ortodoxe alui Cristos, singura care le poate da mântuirea. Dară dacă aceștia arată dorințe cu condiții, — după-cum zice Santitatea Sa, — cu care concordia dogmatică dorită și comunicarea este neadmisibilă, atunci constatând faptul, nu ni rămâne decât să trecem înainte și să vedem și mai departe cu același zel și cu aceeași evlavie, ca sfânta noastră doctrină ortodoxă să o păstrăm și să o facem cunoscută, — ca și până acum — celor însetați de dreptate și de adevăr.

Cu privire la a doua chestiune la care se referă scrisoarea Sanctității Sale și anume a creștinilor romano-catolici cari s'au despărțit de biserica Romei și cari se numesc acum catolici vechi, credem că uniunea lor cu biserica ortodoxă de răsărit este earăși imposibilă, dacă și aceștia vor tinde spre unire cu noi pe base de condiții și concesiuni, fiind-că biserica ortodoxă nu poate primi condițiuni și nu poate să facă concesiuni. Pe lângă aceasta catolicii vechi, formând o mică minoritate în mijlocul bisericilor reformate și romano-catolice, ei se găsesc sub influența lor. Când vor scăpa de aceasta influență și când vor cere cu stăruință ca să fie primiți în sinul bisericii ortodoxe, îmbrățișând cu totul doctrina noastră atât dogmatică cât și canonică, cu bucurie vor fi primiți.

În chestiunea calendarului, s. Sinod al bisericii autocefale a României răspunde astfel:

»Fără a ne raporta la rezultatele oamenilor de știință, cari au studiat cheștiunea măsurării timpului, din cari unele sunt favorabile sistemului nostru calendaristic, altele celui alt sistem, s. Sinod al s. biserici autocefale ortodoxe române crede și cere, ca să rămânem în ceea-ce ne găsim astăzi, fiind-că este cu neputință fără a atinge dispozițiunile canonice, dacă ne-am gândi la o schimbare sau o reformare a calendarului iulian, cu care biserica ortodoxă trăește de atâta timp fără ca să se simtă vre-o strimțorare. Deosebit de aceasta, nici cu degetul nu este permis a ne atinge de hotăririle străvechi, cari fac gloria noastră bisericească.

(Va urma.)

CRONICA.

* **Chestia catechisărilor.** La hârtia înaltului minister de culte și instr. publică, prin care se dispune ca catichetii să predee religiunea la elevii români din școlile statutului în limba maghiară, a remonstat P. Vener. Consistor mitropolitan din Sibiu, deasemenea și V. Consistor din Arad — după cât suntem informați — pe motivul că ordinul ministerial nu se justifică nici prin litera legii nici nu are temei din punct de vedere pedagogic educativ; ci din contra, atinge dispozițiuni pe care alegerii și executarea ei e contrară intereselor educației și culturai religioase-morale.

* **Consacrarea P. S. Sale Dr. Vasile Hosszu, episcopul Lugosului.** În ziua nașterii P. C. Feocioare, s'a săvârșit în catedrala mitropoliei gr.-cat. rom. unite din Blaj consacrarea de episcop a P. S. Sale Dr. Vasile Hosszu. Actul consacrării l'au îndeplinit: I. P. S. Sa mitropolitul Dr. Victor Mihalyi, P. S. Sa episcopul Dr. Radu, asistați de II. Sa I. M. Moldovanu, preposit și prelat papal, apoi canonicii: Mateiu, Gavrilă Pop, Dr. Buneu, Dr. Szmigelski, Boros, Nestor, Uilăcanu, Madincea, Dr. Marcu, Jianu și Dr. Iacob Radu, vicarul Hațegului, ear ca diaconi: Micu și Iacob Popa.

* † **Necrolog.** Subscrișii, cu inimă frântă și plină de durere, aducem la cunoștința tuturor rude-niilor, prietenilor și cunoșcuților, că mult iubitul nostru tată, socru moș și strămoș Ioan Cimponeriu, paroch gr.-or. român în Roșia și asesor al scaunului protopopese M.-Radna, în urma unui morb scurt, după împărțășirea cu sfintele taine, în anul al 79-lea al etății, și în al 57-lea al preoției sale, și-a dat nobilul său suflet în mâinile Creatorului Marți în 9/22 Septembrie a. c., noaptea la orele 10³/₄.

Remășițele pământești ale scumpului defunct se vor depune spre vecinica odihnă — Joi în 11/24 Septembrie a. c. după amiazi la 2 ore, în cimiterul din deal — în Lipova. Fie-i țerina ușoară și memoria

binecuvântată! Petru Cimponeriu preot, Iosif Cimponeriu preot, Ioan Cimponeriu preot, ca fii; Aurelia Cimponeriu, născ. Russu, Ecaterina Cimponeriu născ. Bonts, ca nurori; Victor Monța, ca stărnepot; Aurora Cimponeriu, ca nepoată; Petru Vesa preot, ca ginere; Cornel Monța, ca ginere de nepoată; Aurora Cimponeriu, Constantin Cimponeriu, Ioan Cimponeriu, Alexandru Cimponeriu, ca nepoți.

Concurs.

Pentru întregirea definitivă a postului de învățător din comună **Somoșeș** tractul lenopolei devenit vacant prin înalta rezoluțiune a Ven. Consistor gr. or. rom. din Arad, Nr 4783/1903 se escrie concurs cu termen de alegere pe 12 Octomvre st. v. a. c. cu următoarele emolumente:

1) Bani gata 600 cor.; 2) 5 stângeni lemne din care are să se încălzească și sala de învățământ; 3) Locuință cu jumătate grădina; 4) Conferența 20 cor, 10 cor. scripturistica; 5) pentru cantorat 4 holde pământ arător cu drept de pășunat după acestea 4 holde; 6) Dela înmormântări unde va fi poștit 80 fil.

Recursele ajustate conform Regulamentului și provăzute cu declarațiune că pe basa serviciului prestat eventual în alte parochii, decând își formează dreptul la cvinvenal și atestat de conduită adresate comitetului parochial, să se trimită Prea On. Domn Constantin Gurban ppresbiter în lenopolea (Borosjenő) și până la alegere a se presenta în vre-o Duminecă ori sərbătoare la s. biserică pentru a-și arăta desteritatea în cant și tipic.

Cei cu pregătiri pentru instruirea corului vocal vor fi preferiți.

Somoșeș la 31 August 1903.

Comitetul parochial.

Cu știrea mea: CONSTANTIN GURBAN, protopresb.

—□—

1—3

De-oarece Teodor Popoviciu, fost ales preot în Hidișelnan nu și-a ocupat locul, pentru îndeplinirea parochiei vacante din Hidișelnan se escrie concurs, conform ordinațiunei Ven. Consistor din Oradea-Mare Nr. 1 96 3/1902 de dtul 2/15 Septembrie, — beneficiile sunt: casa parochială, pământ parochial 9 holde câte 34 □ stângini, a cărora venit anual este 196 cor. dela 130 case câte 1 bradie cucuruz sfărmat, prețul 108 cor.; dela același număr de case dela cei cu jug zi cu plugul, dela ceia-lalți zi de lucru cu mâna premise în 165 cor., din ștole preoțești 120 cor., congrua 266 cor. 58 fileri. — Alesul preot e deobligat fără altă remunerațiune la școala din loc a împlini catechisarea.

Doritorii a ocupa acea parochie sunt poștiți înainte de alegere a se presenta la sfânta biserică la serviciul divin, până la 4/17 Octomvrie a. c. ași însinua petițiunile cu documentele cerute la Prea On. Domn protopop Elia Moga al tractulu de Beiuș în Robagani, — alegerea va fi în 5/18 Octomvrie anul curent.

Dat în ședința com. par. ținută la 10/23 August 1903, în Hidișelnan.

Vasile Pop,

adm. par. pres. com. par.

Mihaiu Demi,

not. com. par.

În conțelegerea cu protopresbiterul actual:

Elie Moga,
protopresbiter.

—□—

3 3

Prin trecerea învățătorului Ioan Mateica în statul de pensiuere devenind vacant postul de învățător la clasele de băeți din **Izvin** (ppresbiteratul Timișorii) se escrie concurs pentru îndeplinirea acestui post cu termen de **30 de zile** dela prima publicare în organul diecesan „Biserica și Școala.”

Emolumentele anuale sunt: 1) în bani gata 600 cor.; 2) paușal de scripturistică și pentru participare la conferențe 15 cor.; 3) 2 jughere pământ arător și fânațe; 4) o grădină estravilană de circa jumătate jugher; 5) lemne 20 metri, din care se va încălzi și sala de învățământ; 6) cvincvenal de 10 cor. la timpul de 5 ani de servit satorit prin lege; 7) dela înmormântări unde va fi poftit 1 cor.; 8) locuință liberă constătătoare din 2 chilii, cuină, cămară și supraedificate aparținătoare, precum și grădină de legume.

Dela recurenți se recere cvalificațiunea prescrisă, atestat de conduită morală; pentru cei ce au fost până acum în funcțiune atestat, că a prestat, esamen laudabil cu elevii săi; atestat despre aptitudinea de a conduce corul vocal; declarațiune, că de cînd începînd reflectează la cvincvenal?

Recursele edresate comitetului parochial sunt a se așterne la P. On. Domn Dr. Tr. Putici ppresbiter în Timișoara (Fabric), ear concurenții vor avé să se prezente în vre-o duminică ori sêrbătoare, inse nu în ziua de alegere, în s. biserică d'aici spre a-și arêta desteritatea în cântare și tipic.

Dat din ședința comitetului parochial ținută în Izvin, la 24 August (6 Sept.) 1803.

Comitetul parochial.

Cu consensul ppresb. tractual DR. TR. PUTICI, insp. de școale.

—□—

3—3

Licitațiune minuendă.

În lipsă de reflectanți suficienți, neputându-se ținea licitațiunea defiptă pe ziua de 7/20 Sept. c. prin aceasta de nou se publică licitațiune minuendă pentru edificarea unei școale gr.-or. rom. în comuna Cerneteaz (prot: Timișorii) pe ziua de 21 Septemvre (4 Octomvre) a. c. la 10^{1/2} ore a. m. în localitatea școalei superioere de aici.

Prețul de esclamare e satorit în suma de 4768 cor. 53 fl. Licitanții vor avea să depună, înainte de începerea licitațiunei, vadiul de 10% în bani gata sau în papire de valoare acceptabile.

Planul și proiectul de spese se pot vedea în cancelaria oficiului parochial din loc.

Cerneteaz, la 8 Septemvre v. 1903.

Nicolae Micluța,
paroch.

—□—

3—3

Onorat Cler român!

Am onoare a aduce la cunoștința Multonoratului Cler român, că la recercarea mai multor preoți, cari doresc din inimă *spriginirea meseriașilor români*, mi-am provêzut, subscrisul, depositul meu cu tot felul de

👉 Pălării preotești 👈

pe cari, la comandă, le trimit ori-și-unde pe lângă prețurile cele mai convenabile. În deosebi recomand **modelul nou de pălării de mătasă** (păroase) făcut de mine după binevoitoarele îndigetări date mie de domnul Dr. Miron E. Cristea, care model prinde bine ori-ce față. Cu permisiunea domniei sale l'am și numit:

=== „Model Dr. Cristea” ===

Este frumos, elegant și de sigur va satisface gustului fie-cărui preot. **Prețul 9 cor.**

Mai am **pălării preotești linșe**. Calitate fină 7 cor. Porto și cutia 1 cor. 20 fl. Comandând cineva 3 bucăți de odată le trimit franco și fără a socoti cutia.

În speranță, că On. Cler român va da spriginul cuvenit unicului pălărier român, semnez cu distinsă stimă

A. Meșotă, pălărier
Brașov (Brassó) strada orfanilor nr. 3.

Premiat cu premiul I la București în 1894.

SCULPTOR ROMÂN.

Am onoare a aduce la cunoștința On. d-ni preoți și învățători precum și întreg On. public român următoarele:

Ca sculptor de lemn sunt în poziție să servesc în ori-ce vreme cu ori-ce fel de lucru de sculptură și măsurit pentru sînțele noastre biserici creștinești etc. d. e.:

Iconostase (Temple) Străni, Tro-nuri, Scaune, Chivote, Uși, Răpizi, Cadre, etc.,

În ori-ce stil s'ar recere, cu cele mai moderate prețuri. Construesc Planuri după dorință. Pentru toate lucrurile mele iau garanță deplină că sunt de prima calitate atât ca lucru cât și ca artă.

Atrăgînd atențiunea On. public asupra împregiurării, că chiar buna cuviință ar aduce cu sine ca bisericile noastre românești prin măestri români să se înfrumuseze:

Rog bunăvoința în special a Onor. officii și comitete parochiale.

Cu tot respectul semnez

IOSIM IULIU BOSIAC,
sculptor în Berliște, poșta Jám (Banat).

Promovat cu distincție de școala de sculptură